

Bestuurlijke afspraken Delta-aanpak Waterkwaliteit

Ter vaststelling in Stuurgroep Water van 9 december 2020

Aanleiding

De Delta-aanpak Waterkwaliteit komt voort uit de gezamenlijke ambitie voor voldoende chemisch schoon en ecologisch gezond water voor duurzaam gebruik. De Delta-aanpak heeft als doel verbetering van de waterkwaliteit en het geven van een extra impuls aan het realiseren van de Kaderrichtlijn Water (KRW). In 2018 zijn bestuurlijke versnellingsstafels ingesteld, in opdracht van de Stuurgroep Water, op die dossiers waar extra prioritering en inzet nodig is: nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen ('landbouw'), opkomende stoffen en medicijnresten. Daarnaast de bestuurlijke tafel Delta-aanpak Breed, voor doorsnijdende thema's en om de verbinding op inhoud en van partijen te waarborgen. Aan de Versnellingsstafels van de Delta-aanpak waterkwaliteit is gekomen tot dit pakket van bestuurlijke afspraken.

Planning en besluitvorming

De tweede helft van 2020 is er ruimte geweest voor bestuurlijke afstemming en accordering. De afspraken die betrekking hebben op vergunningverlening, toezicht en handhaving zijn in oktober schriftelijk behandeld in het Bestuurlijk Omgevingsberaad (BOB). Het eindconcept, op basis van de consultatie, is voorgelegd aan het PT Breed en de Brede tafel waterkwaliteit van 20 november. Wanneer de Stuurgroep Water op 9 december akkoord gaat is dat de formalisatie van de afspraken.

Overzicht afspraken

De bestuurlijke afspraken staan in de volgende bijlagen:

- A. Grensoverschrijdende belasting in regionale wateren
- B. KRW doelvaststelling
- C. Opkomende stoffen in water
- D. Aanpak medicijnresten uit water

Betrokken partijen

De bestuurlijke afspraken zijn een middel en geen doel: ze moeten leiden tot acties ter verbetering van de waterkwaliteit. Hoewel in de Stuurgroep Water niet alle partijen vertegenwoordigd zijn die aan de versnellingsstafels zitten, kan het akkoord in de Stuurgroep Water gezien worden als bestendiging van de afspraak op het hoogste niveau. Na bestendiging van de afspraken zal per onderwerp worden gekeken of gekoppeld of aanvullend hierop afspraken met partijen moeten worden gemaakt, die niet in de Stuurgroep Water vertegenwoordigd zijn. Hierbij is het ook mogelijk voor nieuwe partijen om zich te committeren aan (uitvoering van) de afspraken.

Bij de bestuurlijke afspraken over opkomende stoffen (Deel C) en medicijnresten (Deel D) heeft zich voor elke afspraak minstens één organisatie als ambassadeur gemeld. Bijlage E beschrijft de rol en verantwoordelijkheid van een ambassadeur.

Addendum koelwateradditieven

Deze afspraak is later in het proces tot stand gekomen, daardoor hebben niet alle partijen de achterban hierover kunnen consulteren. De Stuurgroep Water wordt gevraagd positieve intentie uit te spreken voor deze afspraak. De afspraak zal apart ter besluitvorming worden voorgelegd in het eerstvolgende Bestuurlijk Omgevingsberaad in 2021.

Bijlage A

Bestuurlijke afspraken Grensoverschrijdende belasting in regionale wateren

Voorstel voor bestuurlijke afspraken:

- Waterbeheerders maken een overzicht van welke KRW-waterlichamen in 2027 mogelijk niet voldoen aan de waterkwaliteitseisen als gevolg van bovenstroomse grensoverschrijdende wateren.
- Waterbeheerders bespreken probleemgebieden op gebiedsniveau met buitenlandse waterbeheerders. Zij leggen inzichten en acties vast in een gezamenlijk dossier.
- IenW/minister schaaft op, in overleg met regionale partijen, in nationale overleggen met de buurlanden, als in regionaal overleg niet tot overeenstemming kan worden gekomen over maatregelen met het oog op doelbereik in 2027;
- Alle partijen samen vermelden in de ontwerp-stroomgebiedbeheerplannen 2022- 2027 van welke waterlichamen we vermoeden dat we onze doelen niet halen mede door buitenlandse belasting;
- IenW geeft het onderwerp ook aandacht in de overkoepelende internationale delen van de stroomgebiedbeheerplannen;
- In de ontwerp-stroomgebiedbeheerplannen zal IenW aangeven dat doelen aan beide zijden van de grens soms verschillen, echter, primair is het effect van buitenlandse belasting op onze eigen doelen van belang;
- Rijk en regio maken een gezamenlijke inspraakreactie bij de ontwerp-stroomgebiedbeheerplannen van de buurlanden, zoals eerder ook gedaan op documenten uit Vlaanderen en Wallonië.

Toelichting:

De Kaderrichtlijn Water gaat uit van een stroomgebiedbenadering, hetgeen onder meer betekent dat er niet wordt afgewenteld. Dit geldt met name voor nutriënten die stroomafwaarts meegevoerd worden. En ook voor andere chemische en biologische parameters en voor invloeden vanuit Nederland op de waterkwaliteit bovenstrooms (vismigratie). Deze notitie beperkt zich tot de knelpunten voor nutriënten.

In de grensstreken is de bovenstroomse belasting met nutriënten en andere stoffen vanuit het buitenland een belangrijke factor voor de waterkwaliteit aan Nederlandse zijde. Dit komt omdat water uit het buitenland soms ruim niet voldoet aan de norm die bij ons geldt. Net als bij ons zijn niet altijd alle nodige maatregelen getroffen. Soms sluiten de normen aan beide kanten van de grens niet op elkaar aan. Het gaat hierbij vooral over de kleinere grenswateren en beken. De Europese Commissie (EC) zal de lidstaat aanspreken als doelen niet gehaald worden. Dat gaat pas na 2027 spelen, maar dat betekent dat we dit nu op moeten pakken.

Tijdens de Brede Tafel van 11 april 2019 is het proces van rijk en regio onderwerp van gesprek geweest. Daarin is aangegeven dat allereerst de waterbeheerder dient te signaleren dat er een waterkwaliteitsprobleem is, dat in belangrijke mate wordt veroorzaakt door het grondgebied van een andere beheerder. En dat hierdoor doelen in 2027 mogelijk niet gehaald worden. Het is aan de betreffende waterbeheerder daarover contact op te nemen met die andere beheerder. Dat kan bilateraal of via bestaande overleg-gremia. Als dat niet voldoende resultaat oplevert kan worden opgeschaald naar het ministerie van IenW, die dit agendeert bij de verantwoordelijke overheden.

De KRW voorziet in de mogelijkheid om de EC in te schakelen indien lidstaten er onderling niet uit komen. Dit is verder geconcretiseerd in bovengenoemde bestuurlijke afspraken. Daarmee zijn deze afspraken een actualisatie van de eerdere notitie.

Over welke beken hebben we het?

Onderstaande tabel 1 geeft een indruk van hetgeen in de stroomgebiedbeheerplannen zal worden opgenomen. Er is voor gekozen om een transparante selectie te maken van wateren, waarvan met redelijke zekerheid wordt ingeschat dat doelen voor fosfaat en stikstof in 2027 niet gehaald worden (mede) door nutriëntenbelasting vanuit het buitenland. De bedoeling is om zo het gesprek verder te kunnen voeren met alle betrokken partijen. In de praktijk zijn er diverse andere waterlichamen, waar het risico bestaat dat doelen in 2027 niet gehaald worden (mede) door buitenlandse belasting. Tabel 2 bevat aanvullend beken die indirect (via Maaswater en het Limburg-Brabantse kanalenstelsel) water ontvangen. Voor veel wateren geldt dat normen aan beide zijden van de grens verschillen.

Waterlichaam in NL	Nationale norm	Concentratie bij grens	Water(lichaam) in buurland
<i>Rijn</i>			
Azelerbeek ¹	2,3 mgN/l	6 mgN/l	Hegebeck
Broekbeek ¹	0,11 mgP/l	0,25 mgP/l	Geteloer Bach
Randwaterleiding ¹	2,4 mgN/l	5,3 mgN/l	Hauptvorfluter
Schoonebeekerdiep ¹	2,3 mgN/l 0,11 mgP/l	7 mgN/l 0,5 mgP/l	Grenzaa
Berkel ²	2,3 mgN/l	4,84 mgN/l	Berkel
Ratumse Beek ²	2,3 mgN/l	5,92 mgN/l	Vitiverter Bach
Willinkbeek ²	2,3 mgN/l	6,39 mgN/l	Wellinkbach
Boven Slinge ²	2,3 mgN/l 0,11 mgP/l	5,14 mgN/l 0,3 mgP/l	Schlinge
<i>Maas³</i>			
Aa of Weerijis	2,3 mgN/l 0,11 mgP/l	3,82 mgN/l 0,16 mgP/l	Weerijsebeek
Anselderbeek	2,3 mgN/l 0,11 mgP/l	12,37 mgN/l 0,16 mgP/l	Amstelbach
Boven Dommel	2,3 mgN/l 0,11 mgP/l	4,67 mgN/l 0,31 mgP/l	Dommel
Boven Mark	2,3 mgN/l 0,11 mgP/l	5,73 mgN/l 0,32 mgP/l	Mark
Geldernsch Nierskanaal	2,3 mgN/l 0,11 mgP/l	4,95 mgN/l 0,25 mgP/l	Nierskanal
Geul	2,3 mgN/l 0,11 mgP/l	4,70 mgN/l 0,37 mgP/l	Gueule
Gulp	2,3 mgN/l 0,11 mgP/l	5,76 mgN/l 0,25 mgP/l	Galoppe
Haelense beek en Aabeek	2,3 mgN/l 0,11 mgP/l	4,04 mgN/l 0,53 mgP/l	Lossing
Itterbeek en Thornerbeek	2,3 mgN/l 0,11 mgP/l	4,76 mgN/l 0,19 mgP/l	Itterbeek
Jeker	2,3 mgN/l 0,11 mgP/l	9,13 mgN/l 0,59 mgP/l	Jeker/Geer
Leij-Poppelse Leij / Rovertse Leij-Voortsestroom	2,3 mgN/l 0,11 mgP/l	4,40- 4,64 mgN/l 0,14-0,21 mgP/l	-
Lingsforterbeek	2,3 mgN/l 0,11 mgP/l	12,54 mgN/l 0,20 mgP/l	Leitgraben

Molenbeek	2,3 mgN/l 0,11 mgP/l	4,65 mgN/l 0,36 mgP/l	Kleine Aa
Niers	2,3 mgN/l 0,11 mgP/l	6,87 mgN/l 0,16 mgP/l	Niers
Selzerbeek	2,3 mgN/l 0,11 mgP/l	3,14 mgN/l 0,16 mgP/l	Senserbach
Tungelroysche beek	2,3 mgN/l 0,11 mgP/l	3,86 mgN/l 0,34 mgP/l	Hamonterbeek/Raam
Worm	2,3 mgN/l 0,11 mgP/l	4,85 mgN/l 0,15 mgP/l	Wurm

Tabel 1. Waterlichamen waarvoor de waterbeheerder inschat dat buitenlandse belasting het doelbereik in 2027 kan belemmeren.

¹ Geselecteerd omdat meest recent gemeten concentratie op de grens meer dan dubbele is van de norm.

² Geselecteerd omdat recent oordeel 2 of meer klassen beneden klasse 'goed' ligt.

³ Geselecteerd omdat deze direct grensoverschrijdend water ontvangen.

Waterlichaam in NL	Nationale norm	Concentratie bij grens ³⁾	Water(lichaam) in buurland
Essche Stroom	2,3 mgN/l 0,11 mgP/l	Beïnvloeding via meerdere buitenlandse - regionale - wateren	
Mark en Vliet	2,3 mgN/l 0,11 mgP/l	Beïnvloeding via meerdere buitenlandse – regionale - wateren	
Midden- en beneden Dommel	2,3 mgN/l 0,11 mgP/l	Beïnvloeding via meerdere buitenlandse – regionale - wateren	
Mogelijk diverse oppervlaktewaterlichamen met indirect buitenlands water (Maaswater) ontvangen uit het Limburg-Brabantse kanalenstelsel (p.m. in nader onderzoek).	2,3 mgN/l 0,11 mgP/l	Beïnvloeding via Maaswater	

Tabel 2: Oppervlaktewaterlichamen in Brabant en Limburg (Maasregio) met indirecte invloed van nutriënten vanuit het buitenland, die het KRW-doelbereik kunnen belemmeren.

Bijlage B

Bestuurlijke afspraken inzake de KRW doelvaststelling

Inleiding

In de Stuurgroep Water van april 2018 hebben alle partijen samen afgesproken vast te houden aan *'het huidige ambitieniveau voor de invulling van de KRW-doelen in de derde stroomgebiedbeheerplannen'*. Dit betekent *'pas in 2027, dus aan het eind van de KRW, een besluit te nemen over het toepassen van doelverlaging wanneer in 2027 het KRW-doel niet kan worden gerealiseerd.'* Dit houdt in dat alle partijen zich maximaal inzetten, binnen de eigen verantwoordelijkheid, de benodigde maatregelen te programmeren in de periode 2022-2027.

Geconstateerd wordt dat met de bovenvermelde afspraak uit 2018 onbeantwoord is hoe om te gaan met de situatie waarin bij de vaststelling van de (ontwerp)waterprogramma's voor de periode 2022-2027 blijkt dat KRW-doelbereik (te) ambitieus is. Dit aangezien nu reeds onzeker is of alle benodigde maatregelen volledig door alle partijen kunnen en zullen worden geprogrammeerd. Van de aanpak van belasting door nutriënten uit bemesting zijn enkel de contouren bekend (brief Minister LNV 8 september 2020), die in december leiden tot een concept 7^e Actieprogramma Nitraatrichtlijn. Concrete programmering en uitvoering van alle voor doelbereik benodigde maatregelen om de agrarische belasting te verminderen in de periode 2022-2027 biedt dit nog niet. Daarnaast is er op een aantal plaatsen sprake van een hoge grensoverschrijdende belasting uit België en Duitsland via bepaalde beken. En ook zullen een aantal waterzuiveringsinstallaties tijdig gemoderniseerd dienen te worden.

Daarom is het nodig om nu onder ogen te zien wat er gebeurt als:

1. bij het vaststellen van de plannen in 2021 niet alle maatregelen in beeld zijn, die nodig zijn om in 2027 te voldoen aan de eisen van de KRW;
2. in de loop van de planperiode 2022-2027 onvoldoende aanvullende maatregelen worden (voor)genomen, die nodig zijn om te voldoen aan de eisen van de KRW;
3. alle inspanningen in de periode 2022-2027 onvoldoende blijken te zijn om te voldoen aan de eisen van de KRW.

Dilemma provincies

Op grond van nationale wetgeving zijn provincies verantwoordelijk voor vaststelling van de ecologische KRW-doelen voor regionale wateren en, waar nodig, voor toepassing van de uitzonderingsbepalingen van de KRW (waaronder doelverlaging) voor regionale wateren en grondwater. Vaststelling van deze doelen en toepassing van de uitzonderingsbepalingen dient te geschieden in het provinciaal waterplan (na inwerkingtreding Omgevingswet in het regionale waterprogramma). In het geactualiseerde Spoorboekje KRW-informatievoorziening 2020 wordt gevraagd om de ecologische KRW-doelen uiterlijk 2 december 2020 in waterkwaliteitsportaal in te voeren. Vaststelling van het ontwerp van de provinciaal waterplannen dient uiterlijk begin 2021 te geschieden.

Zonder zicht op adequate programmering van KRW-maatregelen voor de periode 2022-2027 zitten de provincies met een dilemma. Bij vaststelling van de doelen nemen provincies de verantwoordelijkheid om in 2027 aan de eisen van de KRW te voldoen, terwijl zij niet de bevoegdheid heeft om alle daarvoor benodigde maatregelen te nemen. Deze bevoegdheden liggen ook bij het Rijk en bij de buurlanden. Daarnaast willen provincies later (na 2027) niet verantwoordelijk worden

gehouden voor de afspraak dat in de plannen van 2021 geen gebruik is gemaakt van doelverlaging, maar dat dat pas in 2027 zal worden overwogen. Dit betekent dat de provincies verantwoordelijkheid willen nemen om te voldoen aan de eisen van KRW, voor zover het maatregelen betreft waarvoor zij bevoegdheden hebben. Daarbuiten betekent het voor de provincies een niet te dragen risico.

Het rijk heeft juridische instrumenten (zoals de wet NERpe) om regionale partijen mede verantwoordelijk te stellen, wanneer de Europese Commissie de lidstaat in gebreke stelt. Deze instrumenten kunnen alleen worden ingezet, indien er sprake is van nalatigheid door bepaalde partijen.

Bestuurlijke afspraken

Hoe met voormeld dilemma om te gaan vraagt om een aanvullende bilaterale (Minister IenW – provincies/IPO) afspraak met inachtneming van de geschetste situatie en bovengenoemde overwegingen.

Partijen¹ :

- *Constateren dat op dit moment het tijdig voldoen aan de eisen van de KRW nog onzeker is. Partijen spreken daarom af dat in het ontwerp van de regionale waterprogramma's en het ontwerp van de Stroomgebiedbeheerplannen wordt aangegeven dat het tijdig bereiken van de KRW-doelen nog onzeker is en indien nodig aanvullende maatregelen, binnen de eigen verantwoordelijkheden, worden genomen in de periode 2022-2027;*
- *Spreken af dat provincies² bij de vaststelling van het ontwerp- en de definitieve regionale waterprogramma's 2022-2027, ondanks de thans bestaande onzekerheid omtrent doelbereik, geen besluiten tot doelverlaging (art, 4, 5^e lid KRW) zullen nemen. Partijen spreken af dat dit niet zal worden beschouwd als een schending van een krachtens de KRW geldende rechtsplicht om de doelen vast te stellen en eventueel te verlagen als die doelen niet haalbaar of onbetaalbaar zijn.*

¹ Onder voorbehoud van bestuurlijke besluitvorming door de bevoegde bestuursorganen (GS/PS). IPO zal zich inspannen dat de bevoegde bestuursorganen de gemaakte afspraken zullen naleven.

² Onder voorbehoud van bestuurlijke besluitvorming door de bevoegde bestuursorganen (GS/PS). IPO zal zich inspannen dat de bevoegde bestuursorganen de gemaakte afspraken zullen naleven.

Bijlage C

Bestuurlijke afspraken Versnellingstafel opkomende stoffen in water

Status en betrokkenheid deelnemende partijen

- Het akkoord in de Stuurgroep Water kan gezien worden als bestendiging van de afspraken. In de Stuurgroep Water zijn niet alle partijen vertegenwoordigd die aan de versnellingstafel opkomende stoffen zitten. Deze partijen hebben middels instemming aan de versnellingstafel hun akkoord gegeven op de afspraken. Per onderwerp zal worden gekeken of aanvullend hierop, of er aan gekoppeld, afspraken met partijen moeten worden gemaakt.
- Elke afspraak kent een of meerdere ambassadeurs. De ambassadeur zorgt er in de praktijk voor dat er energie blijft op de afspraak/afspraken zodat deze levend blijven (zie toelichting in bijlage E).

Deelnemende partijen

Deelnemers aan de Versnellingstafel Opkomende Stoffen zijn Rijkswaterstaat (RWS), Unie van Waterschappen (UvW), Koninklijke Vereniging van de Nederlandse Chemische Industrie (VNCI), Omgevingsdiensten NL (OD NL), Interprovinciaal Overleg (IPO), Vereniging van waterbedrijven in Nederland (Vewin), Koninklijke Vereniging voor Energie, Milieu en Water (VEMW), ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW), Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Hierna benoemd als 'partijen'.

A. Integrale aanpak stoffen

1. Water als onderdeel van geheel
 - **Ambitie:** Partijen spreken de ambitie uit voor een integrale en structurele aanpak voor opkomende stoffen en (p)ZZS in álle domeinen. Zij zien de aanpak van (mogelijk) schadelijke stoffen in het waterdomein als onderdeel daarvan. Deze aanpak sluit aan bij de Europese ambities voor (mogelijk) schadelijke stoffen. Aangrenzende opgaven zoals de transitie naar een circulaire economie houden we daarbij scherp in het vizier.
 - **Toelichting:** Partijen bepleiten een voortvarende aanpak aan de bron, in alle compartimenten en volgens de uitgangspunten van een circulaire economie. Zij zien graag acties op het gebied van onder meer safe-by-design en Europees stoffenbeleid van (mogelijk) schadelijke stoffen (REACH). De wettelijke minimalisatie van ZZS-emissies naar lucht, bodem en water, en de informatieplicht van ZZS-stoffen in afvalstromen brengen partijen stevig in praktijk. Partijen zetten zich in voor de genoemde brede benadering in alle compartimenten in verschillende programma's.
 - **Afspraak:** Partijen nemen hun verantwoordelijkheid voor de acties in het waterdomein, door middel van deze afspraken binnen de Delta-aanpak waterkwaliteit. En brengen dit actief in, in de integrale aanpak om een evenwichtige afweging tussen compartimenten te maken. IenW, IPO en VNG leggen een stevige verbinding met de Uitvoeringsagenda VTH: De uitvoering van samenhangende onderwerpen wordt onderdeel van de VTH-uitvoeringsagenda.
 - **Ambassadeur:** ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.

B. Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH)³

2. Opgave in beeld

- **Ambitie:** Partijen onderschrijven het belang van goede vergunningverlening, toezicht en handhaving voor een schone leefomgeving en goede waterkwaliteit. Partijen willen aan de slag vanuit een integrale benadering om van huidige saneren van bezwaarlijke stoffen naar voorkómen dat ze in het milieu belanden. Partijen willen dit op korte termijn samen oppakken.
- **Toelichting:** De partijen zetten zich in richting hun achterban om de VTH-taken in relatie tot waterkwaliteit te versterken. Uit onderzoek¹ in het kader van de Delta-aanpak blijkt dat de beleidsmatige opgave niet altijd scherp gedefinieerd is, waardoor het lastig is een goede opdracht aan VTH-organisaties te formuleren, die kaderstellend is voor hun werkzaamheden en de uitvoering daarvan.
- **Afspraak:** Rijkswaterstaat, provincies, gemeenten, omgevingsdiensten en waterschappen geven een extra impuls aan de VTH-taken gericht op waterkwaliteit in relatie tot (mogelijk) schadelijke stoffen. Zij brengen hiervoor de opgave⁴ in beeld in termen van capaciteit, kennis en benodigde instrumenten. Dit mede met het oog op intensievere samenwerking tussen partijen onder de nieuwe Omgevingswet. Rijkswaterstaat heeft dat al gedaan met de pilot 'bezien watervergunningen' in 2018-2019 en geeft vanaf 2020 uitvoering aan de vervolgaanpak van deze pilot. Provincies, gemeenten en waterschappen geven hieraan invulling met de lopende inventarisaties voor (p)ZZS (waterschappen: (p)ZZS én opkomende stoffen). Begin 2021 hebben provincies en waterschappen de opgave in beeld voor lozingsvergunningen met (p)ZZS⁵. En begin 2022 hebben gemeenten de opgave in beeld voor vergunningen met (p)ZZS. Daarnaast kunnen partijen ook de opgaven voor andere milieucompartimenten in beeld brengen vanuit de integrale benadering. Bijvoorbeeld voor vergunningen voor emissies vanuit andere VTH-compartimenten, om het effect op de leefomgevingskwaliteit te vergroten⁶.
- **Ambassadeur:** Omgevingsdienst NL.

3. Borgen kennis en expertise

- **Ambitie:** Partijen onderschrijven het belang van het borgen van kennis en expertise en het laagdrempelig toegankelijk maken ervan om de VTH-taken voor lozingen goed uit te kunnen blijven voeren, waaronder de toepassing van de ABM-methodiek. Doel is om gesprekken tussen industrie en bevoegd gezag een impuls te geven. Toezichhoudende partijen willen kennis en expertise breed delen, zowel voor (p)ZZS als voor opkomende stoffen.

³ Bouwstenen voor deze afspraken zijn: a) Eindnotitie van de werkgroep VTH en (in)directe waterlozingen (20 mei 2020) en b) Rapport De organisatie en uitvoering van de VTH-taken op het gebied van waterkwaliteit (5 juni 2020) van Berenschot/Arcadis. In deze documenten wordt de problematiek vanuit de werkpraktijk geschetst en zijn oplossingsrichtingen dan wel aanbevelingen benoemd. Deze zijn vertaald in onderstaande bestuurlijke afspraken.

⁴ Opgave = hoeveel capaciteit (en eventueel budget) is binnen elke organisatie nodig om de VTH-taak beter in te vullen in termen van capaciteit, kennis en instrumenten. Voor capaciteit, kennis en kwaliteit moet worden voldaan aan kwaliteitscriteria die in het verleden zijn opgenomen in de verordening voor omgevingsdiensten.

⁵ Exclusief de afvalbedrijven waarvoor een afwijkende planning/aanpak geldt, conform besluit Bestuurlijk Omgevingsberaad oktober 2020.

⁶ Met breder kijken bedoelen we: niet alleen naar lozingsvergunningen kijken.

- Toelichting: De partijen benadrukken het belang van lopende initiatieven om het kennisniveau op orde te brengen en te houden⁷. Alle betrokken partijen met een rol in de vergunningverlening doen mee aan het opleidingsprogramma⁸ en kennisnetwerken om uitwisseling en samenwerking te verstevigen.
- Afspraak: OD.NL verkent samen met RWS en in verbinding met RIVM wat er nodig is om kennis en expertise beter te borgen en laagdrempelig toegankelijk te maken. Daarin wordt ook verkend welke rol andere partijen, waaronder het bedrijfsleven, willen spelen.
- Ambassadeur: Omgevingsdienst NL.

4. Termijn bezien vergunningen

- Ambitie: Partijen bezien en actualiseren waar nodig regelmatig de vigerende vergunningen (of deze nog voldoen aan de actuele vereisten), borgen dit door hiervoor een gezamenlijke en vaste frequentie af te spreken en doen dit in samenhang en afstemming met alle verantwoordelijke en betrokken partijen (bevoegde gezagen, industrie, drinkwatersector).
- Afspraak: Rijkswaterstaat, waterschappen en provincies zetten als bevoegd gezag⁹ voor door hen verleende vergunningen t.a.v. het wateraspect, in op het met regelmaat bezien en waar relevant actualiseren van hun watervergunningen: minimaal één keer per 10 jaar¹⁰. De VNG steunt de ambitie voor deze termijn, door de overgang naar de Omgevingswet is de opgave nog niet inzichtelijk, dit wordt meegenomen in de invulling van afspraak 2.
Daarbij kunnen bevoegde gezagen rekening houden met de risicobenadering: bijvoorbeeld door de lozingsvergunningen van de meest risicovolle bedrijven en lozingsvergunningen met ZZS (gekoppeld aan de rapportageplicht) één keer per 5 jaar te bezien, in lijn met het bezien bij compartiment lucht¹¹. Betrokken bevoegde gezagen stemmen af zodat zij bedrijven gecoördineerd benaderen.
Bevoegde gezagen gaan na op welke manier deze afspraak over de termijn van 10 jaar kan worden vastgelegd in beleidsdocumenten.
- Ambassadeur: Omgevingsdienst NL en Rijkswaterstaat.

C. Samenwerking op (in)directe lozingen

5. Grip/regie krijgen op indirecte en directe lozingen

- Ambitie: De huidige verantwoordelijkheidsverdeling maakt het reguleren van directe en indirecte lozingen (via het rioolstelsel of van bedrijf naar bedrijf) complex. Hierdoor is er vaak geen of slecht zicht op waterlozingen die plaats vinden op

⁷ Specifiek het Opleidingsprogramma vergunningverlening Water opgezet door IenW, de BRZO Academy, het Kennisnetwerk ZZS stoffen (RIVM), vakberaad VTH (OD.NL), etc. .

⁸ <https://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/wetgeving-beleid/handboek-water/handreiking-lozingen/opleidingsprogramma-voor-vergunningverleners/>

⁹ Met bevoegde gezagen bedoelen we Waterwet en Wabo-bevoegde gezagen.

¹⁰ Actualisatietermijn is via de Omgevingswet afdwingbaar, maar deze wet noemt geen termijn.

¹¹ Rijkswaterstaat gaat de meest risicovolle bedrijven één keer per 4 jaar bezien, de overige bedrijven één keer per 6-8 jaar. Het is ook mogelijk dit te koppelen aan de rapportageplicht voor ZZS-emissies in lucht (één keer per 5 jaar).

oppervlaktewater. Partijen willen daarom meer grip krijgen op (in)directe lozingen, uitgaande van de huidige bevoegdheden¹².

- Toelichting: Bevoegde gezagen benutten bestaande samenwerkingsverbanden waar rijk, provincies, waterschappen en gemeenten elkaar treffen. Gedacht kan worden aan samenwerking binnen de gebiedsdossiers en de Kaderrichtlijn Water (stroomgebieden/ RBO's: aanjaagfunctie en signaleren knelpunten). De Omgevingswet biedt een goede aanleiding om de samenwerking te realiseren¹³.
- Afspraak: Waterkwaliteitsbeheerders (RWS en waterschappen) en omgevingsdiensten (in afstemming met de bevoegde gezagen) voeren in (bestaande) samenwerkingsverbanden een verkenning uit en maken concrete werkafspraken over rollen, verantwoordelijkheden en taken bij (in)directe lozingen.
- Ambassadeur: Rijkswaterstaat.

D. Ontwikkeling zuivering rioolwater en visievorming

6. Kennis opdoen en delen voor een doelmatige en duurzame implementatie van de benodigde zuiveringstechnieken

- Toelichting: Waterschappen gaan effectief gebruiken maken van de regeerakkoord gelden (60 miljoen) door de komende jaren op diverse locaties te investeren in verdergaande zuivering van microverontreinigingen (praktijkschaal).
- Afspraak: Waterschappen gaan in 2023, wanneer de ervaringen en onderzoeksresultaten van de eerste demonstratieprojecten, van de monitoringsprogramma's en het innovatieprogramma beschikbaar komen, een brede evaluatie uitvoeren. Op basis van deze evaluatie formuleren waterschappen een lange termijn ambitie/visie over de rol van zuivering en welke vervolgstappen gezet moeten worden voor realisatie/implementatie van die visie.
- Ambassadeur: Unie van Waterschappen

7. Visie op rol zuivering

- Afspraak: Aansluitend op de bevindingen opgedaan in afspraak 6, komt de Unie van Waterschappen in 2023 met een langetermijnvisie voor zuivering van rioolwater. Deze visie schetst het perspectief op lange termijn voor vijf opgaven: 1. beter zuiveren; 2. terugbrengen energieverbruik; 3. herwinnen grondstoffen; 4. hergebruik van water en 5. beter stedelijk water. Daarmee dragen waterschappen bij aan de brede opgaven voor waterkwaliteit, klimaatverandering, circulaire economie, energietransitie en grondstoffen hergebruik. De lange termijn visie is opgesteld in verbinding met de verschillende ketenpartners (drinkwater, zorg, landbouw, industrie) en in relatie tot het vraagstuk van financiering.
- Ambassadeur: Unie van Waterschappen

E. Transparantie en signalering

8. Transparante informatiedeling

¹² Hiermee bedoelen we de bevoegdheden binnen Waterwet en Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht (Wabo).

¹³ Dit wordt ook geconstateerd in het onderzoek van Berenschot (2020) naar de uitvoering van de VTH-taken op het gebied van waterkwaliteit.

- **Ambitie:** Partijen (drinkwatersector, bevoegde gezagen en industrie) willen afspraken maken over wederzijdse transparantie en het eenvoudig toegankelijk maken van gegevens over stoffen met potentiële risico's in industriële lozingen. Voor partijen staat het maatschappelijk belang (volksgezondheid) en het publiek vertrouwen hierbij voorop. Doel: wederzijds beter zicht krijgen in, en grip krijgen op stoffen in waterlozingen en de risico's daarvan voor bronnen van drinkwater.
- **Toelichting:** Het herziene Handboek Immissietoets (in werking medio 2020) bevat een beoordeling van de mogelijke effecten van een lozing op een winning voor drinkwaterproductie. Hiermee wordt duidelijk of en welke stoffen in drinkwaterbronnen terecht zouden kunnen komen, en hoe de lozing aangepast moet worden om dit te voorkomen of te beperken. Vergunningen van vóór medio 2020 worden hier niet expliciet op beoordeeld. Industrie, bevoegde gezagen en drinkwaterbedrijven zijn bereid wederzijds informatie te delen uit bestaande vergunningen van vóór 2020. Daarnaast gaat het ook om monitoringsgegevens, brede screenings, ontwikkelingen in bedrijfsprocessen en in nieuwe stoffen. Daarnaast zal ook nagegaan worden of er reeds goede voorbeelden zijn van informatie-uitwisseling. De Altijd Actuele Digitale Vergunning (AADV) van de provincie Zuid-Holland (DCMR)¹⁴ en de pilots van provincies met digitale vergunningen kunnen hieraan bijdragen.
- **Afspraak:** Drinkwaterbedrijven en industrie willen in samenspraak met bevoegde gezagen concrete afspraken maken over voorwaarden (bv. beveiligde ICT-omgeving), informatiestructuur en informatiedeling rond vergunningen. Genoemde partijen werken daarnaast mee aan een op te zetten virtueel kennisplatform (afspraken 3).
- **Ambassadeur:** Vewin, VEMW en VNCI

9. Tijdige signalering en efficiënte opvolging

- **Ambitie:** Partijen zetten in op een adequate handelswijze bij signalering van (mogelijk) schadelijke stoffen. Partijen doen er alles aan om snel duidelijkheid te krijgen over hoe en door wie te handelen om de periode van onzekerheid zo kort mogelijk te laten zijn.
- **Afspraak:** Partijen stellen een gezamenlijke wegwijzer op die helderheid biedt hoe te handelen bij signalering van (mogelijk) schadelijke stoffen. De wegwijzer brengt de te nemen stappen in beeld, zoals het delen van informatie, en geeft inzicht in (bestaande) rollen en verantwoordelijkheden. Partijen spreken de intentie uit om te handelen volgens de stappen in deze wegwijzer na vaststelling¹⁵.
- Ook zal samen met het RIVM nader bekeken worden of en op welke manier een risicobenadering (door middel van stofgroepen) een alternatief kan zijn voor de huidige benadering per stof (incl. aandacht voor monitoring). Partijen verkennen of een pilot wenselijk is om de risicobenadering met een concrete casus te toetsen.
- **Ambassadeur:** ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en Rijkswaterstaat.

¹⁴ <https://www.dcmr.nl/projecten/op-weg-naar-vergunningverlening-2-0.html>

¹⁵ Vaststelling wordt voorzien in de Stuurgroep Water.

F. Evaluatie afspraken

10. Evaluatie van de bestuurlijke afspraken van de Versnellingstafel opkomende stoffen

- **Ambitie:** Met de aanpak van ambassadeurs willen we borgen dat de bestuurlijke afspraken levend blijven en in de praktijk daadwerkelijk uitgevoerd worden. En dat de energieke (bestuurlijke en ambtelijke) samenwerking in het netwerk voortgezet wordt, partijen elkaar snel kunnen vinden en elkaar beter leren begrijpen.
- **Afspraak:** Na anderhalf jaar vindt een evaluatie plaats van de bestuurlijke afspraken van de Versnellingstafel opkomende stoffen in water. Hierin wordt in beeld gebracht hoe het staat met de uitvoering van de bestuurlijke afspraken en wordt gekeken of middelen en ambities nog in overeenstemming zijn.

Bijlage D

Bestuurlijke afspraken Versnellingstafel medicijnresten

Status en betrokkenheid deelnemende partijen

- Het akkoord in de Stuurgroep Water kan gezien worden als bestendiging van de afspraken. In de Stuurgroep Water zijn niet alle partijen vertegenwoordigd die aan de versnellingstafel medicijnresten zitten. Deze partijen uit de zorgsector hebben middels instemming aan de versnellingstafel hun akkoord gegeven op de afspraken. Per onderwerp zal worden gekeken of aanvullend hierop, of er aan gekoppeld, afspraken met partijen moeten worden gemaakt.
- Elke afspraak kent een of meerdere ambassadeurs. De ambassadeur zorgt er in de praktijk voor dat er energie blijft op de afspraak/afspraken zodat deze levendig blijven (zie toelichting in bijlage E).

Deelnemende partijen

Deelnemers aan de Versnellingstafel Opkomende Medicijnresten zijn Unie van Waterschappen (UvW), Interprovinciaal Overleg (IPO), Vereniging van waterbedrijven in Nederland (Vewin), ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW), ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), Interprovinciaal Overleg (IPO), Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), College ter Beoordeling van Geneesmiddelen (CBG), Instituut voor Verantwoord Medicijngebruik (IVM), Coalitie Duurzame Farmacie: Vereniging Innovatieve geneesmiddelen (VIG), Nepharm (fabrikanten en importeurs zelfzorgproducten), Bogin (fabrikanten van biosimilars & generieke geneesmiddelen, Koninklijke Nederlandse Maatschappij ter bevordering der Pharmacie (KNMP). Hierna benoemd als 'partijen'.

Bestuurlijke afspraken Versnellingstafel Medicijnresten¹⁶

De bestuurlijke afspraken zijn tot stand gekomen in een aantal rondes vanaf december 2019. De teksten van concept afspraken 10 en 11 zijn identiek aan die van versnellingstafel opkomende stoffen.

A. Generieke afspraken

1. De uitgangspunten ketenaanpak medicijnresten *uit* water als leidraad.

Toelichting: De ketenaanpak medicijnresten *uit* water is gestart om de belasting van medicijnresten op het water (oppervlaktewater, grondwater) te verminderen. Medicijnresten raakt aan verschillende beleidsterreinen die worden vertegenwoordigd door verschillende stakeholders die internationaal, nationaal en lokaal opereren.

Afspraak: De deelnemende partijen aan de versnellingstafel bevestigen de uitgangspunten van de ketenaanpak medicijnresten in het bijbehorende [Uitvoeringsprogramma ketenaanpak medicijnresten uit water](#):

- Geneesmiddelen blijven beschikbaar voor patiënten die ze nodig hebben;
- De ketenaanpak werkt pragmatisch, gericht op het oplossen van problemen;
- Partijen acteren tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten;

¹⁶ Een toelichting op de aanleiding, de uitgangspunten en alle lopende acties in de ketenaanpak medicijnresten is beschreven in de notitie voor de versnellingstafel medicijnresten van 12 november 2020.

- Partijen wachten niet af tot een andere partij eerst gaat handelen (uitgangspunt Delta-aanpak).

Ambassadeur: Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

2. Regelmatig bespreken van de voortgang

Toelichting: Ook als ervoor gekozen wordt de versnellingsstafels niet voort te zetten is het belangrijk om de voortgang te bespreken met alle relevante partijen. Op diverse onderdelen van de ketenaanpak zijn veel ontwikkelingen en innovaties.

Afspraak: De partijen bespreken regelmatig de voortgang van lopende en nieuwe initiatieven die effect hebben op het verminderen van medicijnresten in water in het kader van bovengenoemd Uitvoeringsprogramma. De brede ambtelijke werkgroep Geneesmiddelen en Milieu is hiervoor een passend overleg. Hierbij wordt ook de Green Deal Duurzame Zorg betrokken, waar een groot aantal partijen zich heeft verbonden aan de ambitie om medicijnresten in het water te verminderen.

Ambassadeur: Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

B. Transparantie over milieugegevens medicijnen

3. Beter informatie-uitwisseling over milieugegevens

Toelichting: Ieder farmaceutisch bedrijf kan ervoor zorgen dat voor hun actieve stoffen de samenvattende gegevens uit de product-gebaseerde milieubeoordelingen (ERA's) publiek beschikbaar komen, bij voorkeur op een centrale plek. Bij de markttoelating is sinds 2006 het indienen van een milieurisicobeoordeling verplicht. De samenvattende gegevens van deze toelatingsbeoordeling kunnen publiek beschikbaar worden gemaakt zonder dat dit nadeel oplevert voor de concurrentiepositie. Ook in Europees verband wordt hier aan gewerkt. Deze gegevens zijn voor waterbeheerders en drinkwaterbedrijven belangrijk om hun meetgegevens te kunnen duiden. Ze zijn hierdoor beter op de hoogte van de typen medicijnresten die zij kunnen monitoren en wat de bijbehorende risico's zijn.

Afspraak: Farmaceutische bedrijven zorgen ervoor dat de milieugegevens van de actieve stoffen in de producten die ze verkopen publiek beschikbaar komen. Dit bij voorkeur op een centrale, Europees gecoördineerde plek. Op deze manier zijn de gegevens op stofnaam toegankelijk voor onder andere de watersector. Individuele bedrijven kunnen deze gegevens ook via hun eigen website ontsluiten (zoals Astra Zeneca en Roche).

Ambassadeur: Coalitie Duurzame Farmacie

4. Brede aanpak verspillingen

Toelichting: In een uitgebreid programma 'Aanpak verspillingen van zorg' heeft het ministerie van VWS ingezet op het terugdringen van verspillingen van geneesmiddelen. Na afronding van het programma in 2016 heeft VWS het stokje overgedragen aan de partijen in het veld. VWS heeft

onlangs 'best practices' die verspillingen helpen voorkómen in beeld gebracht. VWS heeft de Tweede Kamer en het veld hierover geïnformeerd¹⁷.

Afspraak: De partijen in het veld werken samen op het gebied van terugdringen van verspilling van geneesmiddelen in de gehele zorgketen. Zorgpartijen als bijvoorbeeld VIG, Bogin, Neprofarm en KNMP monitoren de voortgang en stemmen regelmatig af over de voorgenomen acties en resultaten, ook met VWS.

Ambassadeur: Coalitie Duurzame Farmacie

C. Aanpak geneesmiddelen bij de bron

5. Opvang medicijnresten in de gebruiksfase

Toelichting: Ook in de gebruiksfase zijn er maatregelen denkbaar om emissie van medicijnresten te verminderen. Zo kunnen ziekenhuizen en andere zorginstellingen mogelijk een effectieve plek zijn om voor maatregelen, bijvoorbeeld door het afvalwater hiervan apart te zuiveren. Deze maatregelen worden binnen de ketenaanpak onderzocht op omvang van het probleem en effect van een mogelijke maatregel. Indien van beide een significante invloed worden verwacht, kan hierop worden ingezet vanuit de ketenaanpak. In 2020 heeft de STOWA geïnventariseerd welke bijdrage ziekenhuizen leveren aan de vracht medicijnresten op de rioolwaterzuivering. Deze vracht blijkt landelijk gezien beperkt en bedraagt op slechts enkele zuiveringen 10% of meer. Daarmee is er voor de ketenaanpak geen reden hier een apart landelijk spoor voor op te zetten. Lokaal of regionaal kan de opvang van medicijnresten aan de bron wel een effectieve maatregel zijn. Voor röntgencontrastmiddelen ligt dit echter anders, zie afspraak 6.

Afspraak: Ook in de toekomst onderzoekt de Ketenaanpak medicijnresten *uit* water suggesties voor maatregelen op omvang van probleem en mogelijk effect, met als doel innovaties en (lokale) initiatieven te stimuleren.

Ambassadeur: Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

6. Pilot plaszakken

Toelichting: Röntgencontrastmiddelen worden hoog gedoseerd, breken slecht af en zijn zeer mobiel. Daardoor passeren ze de rioolwaterzuivering vrijwel ongehinderd. Jaarlijks wordt in Nederland naar schatting 30 ton gebruikt (en geloosd) en dat is vooral problematisch voor de drinkwatervoorziening. Doordat het röntgencontrastmiddel binnen 24 uur na toediening uit het lichaam van de patiënt verdwenen is, bestaat een relatief eenvoudig handelingsperspectief aan de bron. Eerdere pilots in Deventer en Duitsland tonen aan dat het meegeven van plaszakken aan de patiënt een effectieve manier is om de urine met het contrastmiddel af te vangen, waarmee wordt voorkomen dat het in het watermilieu terecht komt.

In navolging van de pilot in Deventer en Duitsland start IenW eind oktober 2020 een brede proef plaszakken bij zes ziekenhuizen met als doel te onderzoeken hoe plaszakken het beste geïmplementeerd kunnen worden in de dagelijkse praktijk van CT-scans, met zo laag mogelijke tijdsbesteding voor het (zorg)personeel, zo min mogelijk kosten en zo hoog mogelijk gebruik door de

¹⁷ kamerstuk 29477-663

patiënten. De proef loopt twee maanden en de deelnemende ziekenhuizen zijn Erasmus MC, Maastricht UMC, Reinier de Graaf, Noordwest Ziekenhuis Groep, Deventer Ziekenhuis en Antonius Groep.

Afspraak: In vervolg op de pilot initieert VWS het gesprek met de verantwoordelijke partijen over een structurele financiering van een breed gebruik van plaszakken voor patiënten die contrastmiddelen toegediend hebben gekregen.

Ambassadeur: VWS

D. Verbeteren omgaan ongebruikte medicijnen

7. Zichtbaarheid en bewustwording over inleveren resten geneesmiddelen vergroten

Toelichting: Om inlevergedrag te stimuleren gaan apothekers inwoners actief stimuleren om restanten geneesmiddelen bij de apotheek in te leveren. Apothekers zorgen ervoor dat inzamelen laagdrempelig mogelijk is. De ambitie is tevens dat *alle* apothekers hieraan meedoen, inclusief de ontbrekende 5%. Medicijnafval is klein chemisch afval. Resten van medicijnen zijn moeilijk uit afvalwater en bodem te verwijderen.

Afspraak: Alle apothekers stimuleren inwoners/klanten vanaf 2021 en verder actief om ongebruikte medicijnen in te leveren bij de apotheek. De inzamelpunten zijn eenvoudig toegankelijk voor patiënten. Apothekers blijven de inzamel-service communiceren naar hun klanten om te voorkómen dat medicijnresten in onze leefomgeving (water, bodem, ...) terecht komen. Alle apothekers doen hieraan mee, inclusief de kleine groep (5%) die dit nu (nog) niet praktiseert.

Ambassadeur: KNMP

8. Apothekers ervaren geen belemmeringen om ingezamelde medicijnresten bij de gemeente in te leveren.

Toelichting: Met het inzamelen van medicijnresten verlenen apothekers een (niet wettelijk verplichte) maatschappelijke dienst aan patiënten. De apotheker ziet toe op goed gebruik en therapietrouw van de patiënt. Meestal is de apotheek in een woonwijk gelegen (dat geldt vaak niet voor de gemeentelijke milieustraat). Dat maakt de apotheek als inzamelpunt voor de vaak oudere klanten laagdrempelig. Het door apothekers inleveren van medicijnafval bij de gemeente zou daarom kosteloos opgehaald moeten worden (zoals bij veel gemeenten al het geval is). In ca. 5% van de gemeenten betalen apothekers voor het inleveren van medicijnresten. En niet alle gemeenten halen ingezamelde medicijnresten op bij apothekers. Het vervoer ervan is aan eisen gebonden¹⁸.

Afspraak: Het ministerie van IenW zet zich samen met de KNMP in om in 2021 tot werkbare afspraken te komen met gemeenten over het door apothekers kosteloos inleveren en ophalen van medicijnafval bij alle gemeenten. We gaan ervan uit dat deze lijn door alle gemeenten gevolgd wordt en een wettelijke verplichting niet nodig is.

Ambassadeur: ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en KNMP

¹⁸ Voor vervoersregels verwijzen we naar de website van KNMP: [KNMP zet vervoersregels op een rij](#).

9. Gezamenlijke inzet van zorgpartijen om de bewustwording bij inwoners over geneesmiddelen uit het milieu te vergroten.

Toelichting: Uit de pilot inzamelweek bleek dat het apart verzamelen van medicijnresten voor een deel van de bevolking vanzelfsprekend is. In lijn met de voorstellen uit het pilotrapport zetten partijen in op een bewustwordingscampagne. De partijen verbinden daarin de (regionale/landelijke) inzamelweek voor medicijnresten met de jaarlijks terugkerende 'Week van ons Water'. De KNMP stimuleert apothekers om aan de inzamelweek mee te doen.

Afspraak: De Coalitie Duurzame Farmacie (KNMP, Bogin, VIG, Nephofarm), Ons Water/lenW, Medischoon en IVM organiseren samen een inzamelweek om extra aandacht te vragen voor overtollige medicijnen en zorgvuldige omgang ermee, gekoppeld aan de 'Week van ons Water'. Daarmee werken zij gezamenlijk aan het verstevigen van het bewustzijn over apart verzamelen van medicijnresten.

Ambassadeur: Coalitie Duurzame Farmacie

E. Ontwikkeling zuivering rioolwater en visievorming

10. Kennis opdoen en delen voor een doelmatige en duurzame implementatie van de benodigde zuiveringstechnieken voor het verwijderen van microverontreinigingen/medicijnresten

Toelichting: Waterschappen gaan effectief gebruiken maken van de regeerakkoord gelden (60 miljoen Euro) door de komende jaren op diverse locaties te investeren in verdergaande zuivering van microverontreinigingen (praktijkschaal).

Afspraak: Waterschappen gaan in 2023, wanneer de ervaringen en onderzoeksresultaten van de eerste demonstratieprojecten, van de monitoringsprogramma's en het innovatieprogramma beschikbaar komen, een brede evaluatie uitvoeren. Op basis van deze evaluatie formuleren waterschappen een lange termijn ambitie/visie over de rol van zuivering en welke vervolgstappen gezet moeten worden voor realisatie/implementatie van die visie.

Ambassadeur: Unie van Waterschappen

11. Visie op rol zuivering

Afspraak: Aansluitend op de bevindingen opgedaan in afspraak 9, komt de Unie van Waterschappen in 2023 met een langetermijnvisie voor zuivering van rioolwater. Deze visie schetst het perspectief op lange termijn voor vijf opgaven: 1. beter zuiveren; 2. terugbrengen energieverbruik; 3. herwinnen grondstoffen; 4. hergebruik van water en 5. beter stedelijk water. Daarmee dragen waterschappen bij aan de brede opgaven voor waterkwaliteit, klimaatverandering, circulaire economie, energietransitie en grondstoffen hergebruik. De lange termijn visie is opgesteld in verbinding met de verschillende ketenpartners (drinkwater, zorg, landbouw, industrie) en in relatie tot het vraagstuk van financiering.

Ambassadeur: Unie van Waterschappen

Bijlage E Toelichting rol Ambassadeur bestuurlijke afspraak

Bij de bestuurlijke afspraken over opkomende stoffen (Deel C) en medicijnresten (Deel D) heeft zich voor elke afspraak minstens één organisatie als ambassadeur gemeld. Deze notitie geeft antwoorden op vragen over het ambassadeurschap:

- Wat is het doel van de ambassadeurs aanpak?
- Wat is de rol van de ambassadeur: wat gaat deze doen?
- Wat verwachten we van de ambassadeurs: wat houdt het in?

Doel ambassadeurs aanpak

De versnellingstafels zijn in het leven geroepen om de ondertekende intentieverklaring Delta-aanpak Waterkwaliteit uit 2016 op onderdelen te versnellen. Partners van de 'stoffentafel' werken samen aan het verder verbeteren van de waterkwaliteit voor opkomende stoffen. In 2020 vindt een evaluatie plaats van de versnellingstafels, en wordt gekeken of overleg in deze vorm blijft bestaan of dat thema's in andere bestaande gremia worden opgepakt.

Met de aanpak van ambassadeurs willen we borgen dat de bestuurlijke afspraken levend blijven en in de praktijk daadwerkelijk uitgevoerd worden. En dat de energieke (bestuurlijke en ambtelijke) samenwerking in het netwerk voortgezet wordt, partijen elkaar snel kunnen vinden en elkaar beter leren begrijpen. De bestuurlijk deelnemer aan de versnellingstafel krijgt deze rol. Het is belangrijk dat de ambassadeurs een plek hebben waar ze de voortgang rond de bestuurlijke afspraken kunnen terugkoppelen en borgen. Dat zou kunnen in een bestaand bestuurlijk overleg of vanuit een overleg voortkomend uit de Delta-aanpak waterkwaliteit.

Rol en verantwoordelijkheid ambassadeur

Per afspraak hebben één of soms meerdere partijen aan tafel zich gemeld als ambassadeur. Maar wat is de rol van de ambassadeur? En wat gaat deze doen? Het voorstel is dat de partij(en) die ambassadeur is als:

- *Kwartiermaker* (aanjager) faciliteert dat partijen over de afspraak daadwerkelijk in gesprek gaan. Partijen werken de afspraak verder uit, zodat een vervolgbesluit genomen kan worden.
- *Verbinder* realiseert dat het netwerk van partijen rond de afspraak in stand blijft en dat de samenwerking tussen betrokken partijen vitaal blijft.
- *Stimulator* de afspraak levend en energiek houdt en de continuïteit borgt, bijvoorbeeld door bijeenkomsten te organiseren en de afspraak te etaleren (intern, extern).

Addendum koelwateradditieven

Deze afspraak is later in het proces tot stand gekomen, daardoor hebben niet alle partijen de achterban hierover kunnen consulteren. De Stuurgroep Water wordt gevraagd positieve intentie uit te spreken voor deze afspraak. De afspraak zal apart ter besluitvorming worden voorgelegd in het eerstvolgende Bestuurlijk Omgevingsberaad in 2021.

Afspraak: Verminderen gebruik van koelwateradditieven

- Ambitie en handelingsperspectief: De gezamenlijke ambitie is om gebruik van additieven in open koelwaterwatercirculatiesystemen tegen te gaan en de hoeveelheid additieven die ongezuiverd geloosd worden op het water te verminderen.
De volgende maatregelen dragen bij aan deze ambitie:
 - I. Informeren van bevoegd gezag over de problematiek en oplossingsrichtingen.
 - II. Het stimuleren van toepassing van chemicaliën-arme methodieken en technologieën.
 - III. Het aanscherpen van de beoordeling van deze additieven bij vergunningsverlening.
 - IV. Onderzoek naar effectievere methodieken en technologieën.
- Toelichting: Deze afspraak volgt op het onderzoek naar koelwateradditieven dat door Rijkswaterstaat is uitgevoerd voor de werkgroep Aanpak Opkomende Stoffen¹⁹. Hieruit blijkt dat er jaarlijks grote hoeveelheden koelwateradditieven ongezuiverd geloosd worden op het oppervlaktewater. Het betreft o.a. polymeren, fosfaten en fosfonaten en biociden. Er zijn inmiddels chemicaliën-arme alternatieven ontwikkeld met een vrij korte terugverdientijd.
- Afspraak:
Bevoegd gezag²⁰: De koelwaterbehandeling en koelwateradditieven een volwaardige plek geven in het vergunningenproces, door:
 - Bij het verstrekken van een vergunning:
 - Koelwateradditieven een plek te geven in het vooroverleg, door te wijzen op de noodzaak van alternatieve chemicaliën-arme technieken en methodieken;
 - Lozende bedrijven om een onderbouwing te vragen indien het bedrijf gebruik maakt van waterbezwaarlijke additieven en niet overstapt op alternatieve methoden en technieken;
 - Een aanvraag voor een vergunning aan te houden totdat de onderbouwing is verstrekt.
 - Bij het herzien van vergunningen:
 - Dit wordt vaak risico-gestuurd gedaan, op de lijst zeer zorgwekkende stoffen (ZZS). In het herzien van deze vergunningen vanaf nu ook een vernieuwde aanpak van koelwateradditieven meenemen.
 - Het wordt expliciet opgenomen in het opleidingsprogramma voor bevoegd gezagen. Toezichthouders met onvoldoende expertise op dit vlak kunnen het opleidingsprogramma te volgen.

Het bedrijfsleven (als lozers van koelwater): Chemie vrije/ arme technologieën en methodieken te overwegen bij een nieuwe vergunningsaanvraag, door:

¹⁹ Rijkswaterstaat, 17 oktober 2019, 'Het gebruik van additieven in open koelwatercirculatiesystemen'.

²⁰ Een inschatting van de omvang van de opgave voor bevoegde gezagen, en de verhouding tot reeds gemaakte afspraken, staan uitgewerkt in de notitie die heeft Voorgeleggen in de Versnellingsstafel opkomende stoffen van 12 november 2020.

- Te onderzoeken of vermindering van koelwateradditieven interessant is om te overwegen en implementeren en bij het indienen van een vergunningaanvraag een BBT-informatiedocument aan te leveren bij bevoegd gezag. Kanttekening daarbij is dat indien de toepassing van een alternatieve technologie leidt tot een minder robuuste bedrijfsvoering, dit andere milieuproblemen kan opleveren. Inzet van alternatieve technologieën is daarom vooral aan de orde als deze technologieën daadwerkelijk effectief zijn en de integrale milieuprestaties verbeteren.

Overheden en branche(verenigingen): Ontwikkelen en verspreiden van kennis, door:

- Samen te werken om tot een praktische handreiking te komen ten behoeve van chemie vrije/arme koelwaterbehandelingstechnologie.
 - RWS neem het initiatief voor de voortgang van de implementatie, promotie en uitrol van de handreiking in de vergunningverlening, toezicht en handhaving-keten (VTH).
 - De uitrol naar de gebruikers/lozers wordt verzorgd door de brancheverenigingen (VEMW en VNCI).
 - Deze kennisontwikkeling op termijn te benutten voor een evaluatie van de BREF koelsystemen.
- Ambassadeur: Rijkswaterstaat en VEMW